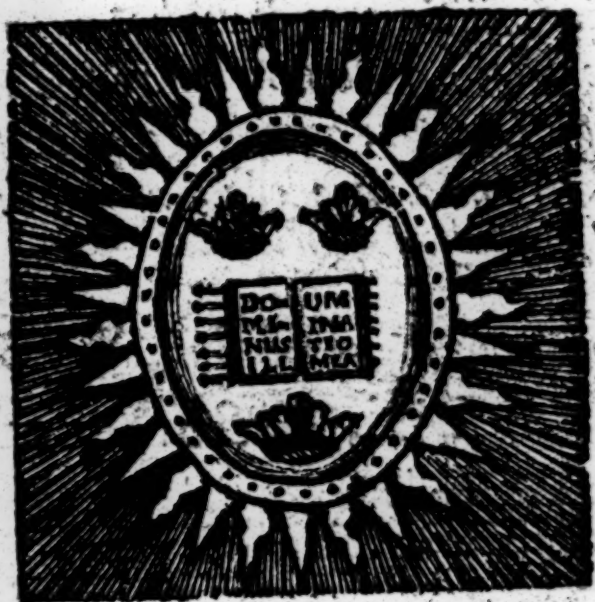

PUERILES

CONFABULATIUNCULA. 3

Authore

EVALDO GALLO.

OXONI,

E Theatro S H E L D O N I A N O,

Anno Dom. M. DC. LXXII.

EVALDUS GALLUS

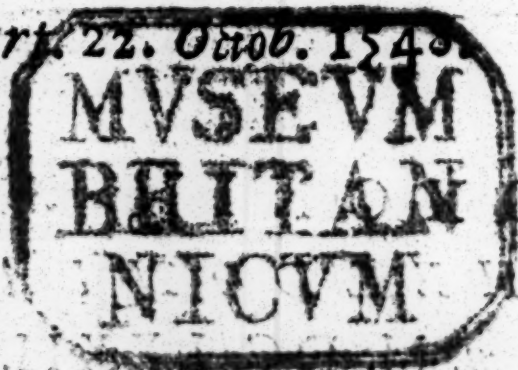
Lectori felicitatem.

V Is scire, candide Lector, quibus ista scripserimus? Balbutienti pueritia. Eam nos qualicumque operâ juvare studuimus. At hæ nugæ sunt, inquis, præ colloquiis, quæ magnus scripsit Erasmus. Quis negat? Verùm enimvero, ut illa quidem censeo digna, quæ etiam grandior ætas terat; ità existimo literariæ militiæ tyronibus hæc nostra præludia non male convenire. Potuere plures ad eundem modum confingi Dialogi: verùm ego sic censeo, in hisce lusibus oportere modum adesse, ut gravioribus deinceps sit locus.

Dixi, Lector, quod volui.

Vive & Vale.

Ex Wert 22. Octob. 1548.

GENE-

GENERALIS SALUTATIO

quocunque tempore.

Alve.

Sis salvus.

Jubeo te salvere.

Ave.

} God save you.

Ad multos loquimur pluraliter.

Responsio.

Habeo tibi gratiam.

Habetur tibi à me gratia.

Salve tu quoque.

Et tu.

} I thank you.

} God save you also.

} And you.

In discessu quocunque tempore.

Vale.

Vale feliciter.

Bene vale.

} God be with you.

} Fare you well.

Responsio.

Vale tu quoque. — God be with you also.

Mane sic salutamus.

Bonum mane. — Good Morrow.

Interdix sic.

Bonus dies. — God give you good day.

Vesper sic.

Bonus vesper.

Bonum serum.

} God give you good even.

Sub noctem sic.

Precor tibi felicem noctem. } God give you
Sit tibi hæc nox fausta. } night.

Sternutanti dicitur.

Sit saluum. }
Sit felix. } Christ help you.
Profit.

Facienti operis aliquid.

Profice. ————— God speed you.

Prudenti, cœnantive.

Sit felix convivium.

Quando præbitor alicui.

Præbibo tibi totum poculum.
Propino tibi dimidiatum cyathum.

Responsio.

Accipio libenter. } I take it gladly, or, I
Sit saluti. } pledge you.

Quando recusamus cibum vel potum.

Non possum herculè tantum potare.
Certè non valeo tibi respondere.

Quæso te ut mihi parcas.

Non mihi libet amplius comesse.

Equidem comedi quantum fatis est.

Satisfactum est appetitui.

Hoc tempore nihil ultra requiro.

Peregrè redeunti dicitur.

Saluum te venire gaudeo.

Gratulor tibi adventum.

Gaudeo te rediisse incolumem.

} I am glad that
you are come
home safe.

Comm.

Communis responsio.

benignus es.

gratias ago tibi.

et tibi bene faciant.

} *I thank you.*

Quando cervisia, aut vinum infertur mensæ.

Cervisia hæc sit vobis
bona.

Reor, ut hæc cervisia
vobis profit.

Vinum, quod porto,
sit vobis saluti.

Exit Deus, ut sit vobis
hoc vinum salutare.

} *I pray G O D that this
Wine or Beere may be
wholesome unto you.*

*Quando vocatur aliquis ad prandium,
vel cœnam.*

Pater me iussit huc rogatum te venire, ut ho-
velis ejus esse conviva.

Hæc te magnopere iussit orare, ut apud se
is prandere hodie.

Rogat te meus hospes, præceptor observan-
si non aliò vocatus, ut cœnatum ad se ve-
s vesperi.

Parentes mei vocaverunt amicos aliquot ad
nam, his cupiunt te adesse: quare mirum in
dum gratificaberis illis, si non recuses venire.

Tunc sic respondere licebit.

Ego patri tuo, mi fili, magnam habeo grati-
verum, ob adversam valetudinem, non va-
lli convivio interesse.

Tu vicissim hero tuo, nomine meo, magnas
ages gratias: verum hoc tempore dices, me
non posse venire.

Haud paterer me rogari, si non me detinerent
alia negotia.

Non abnuo, praesertim cum nihil hic paratum
esse videam.

Renuntia parentibus tuis, me confestim esse
venturum.

Quomodo excipiat conviva.

Gratus est mihi tuus adventus.

Gratum est mihi quod veneris.

Optatus advenis.

Quomodo petenda venia.

Magister, da mihi veniam, quaeso.

Præceptor observande, fac mihi, quaeso, potestatem
(statim

Ut purgem alvum.

Ut exonerem ventrem.

Ut eam ad secessum.

Ut vadam mictum.

Ut levem vesicam.

Ut educam vaccas.

Ut reducam vaccas.

Ut Chatechizanti respondeam sacerdoti.

Ut eam domum.

Ut afferam papyrum, libros, &c.

Ut emam calamos.

Ut custodiam vestimenta.

Ut pascam porcos, oves, &c.

Formula accusandi quempiam.

Andreas non honoravit sacerdotem.

Petrus cecidit me pugnīs.

Joannes usus est linguā vernaculā.

Hic non detexit caput, cū præteriret magistratum.

Ille maledixit mihi.

Iste convitiatus est nobis.

Nemo vult repetere lectionem.

Jacobus nunquam salutat parentes.

Fabulatur de re scurrili.

Non vult cedere de meo loco.

Perminxit calceos meos.

Conspurcavit papyrum meam.

Non patitur me studere.

Deridet me.

Oppedit nobis.

Non finit me scribere.

Ostentat pudenda.

Vulsiit me crinibus.

Interrogationes aliquot.

Quod est tibi nomen?

Quī vocaris? Petrus, Paulus, &c.

Quot annos natus es? Unum, duos, tres, sex, octo, decem, undecim, duodecim, &c.

Quot annorum es? Unius, duorum, decem, &c.

Quotum annum agis? Primum, secundum, &c.

Quota est hora? Prima, secunda, &c.

*Æmilia, Battus.**Æ.* **B** Atte fili, mi fili, mi Batte.*B.* Quid vis?*Æ.* Est tempus surgendi.*B.* Sine me, obsecro, adhuc paululum requiescere.*Æ.* Dormitum est fatis. Surge, mi fili.*B.* Quot horas dormivi?*Æ.* Ferme decem, nimium diu.*B.* Utinam liceat ad satietatem dormire!*Æ.* Aperi tantum oculos.*B.* Non possum hercle.*Æ.* Cerne quàm sudum est foris.*B.* Quid ad me attinet, sudum sit an nebulosum?*Æ.* En, sol te etiam invisit.*B.* An ortus jam?*Æ.* Jamdudum.*B.* Ægrè possum profligare saporem.*Æ.* Erige corpus. Modò somnus abscesserit.*B.* Ubi est indusium?*Æ.* Eccum, sub cervicali jacet.*B.* Abscede, mater; ego surgam illico.*Æ.* Noli redormiscere.*B.* Non faciam, abi modò.*Æ.* Eo.*Cornelius, Dorothea.**C.* **M** Ater, quota est hora?*D.* Quid tu ais? Siccine doctus es?*C.* Quid

C. Quid sim edoctus ?

D. Non me salutare debes antea ?

C. Bonum mane.

D. Et tibi. Nunc quære quid vis.

C. Dic mihi amabo, mea mater.

D. Quid vis ut dicam ?

C. Quota sit hora.

D. Instat sexta.

C. Sonuit, an nondum ?

D. Non opinor sonuisse.

C. Utinam id sit verum !

D. Equidem non audivi sonitum.

C. Malè metuo præceptoris manum.

D. Potes prævertere magistrum, si non cesses.

C. Ita mihi faciendum censeo.

D. At ità, ut ne impexus hinc abeas aut illotus.

C. Ubi rediero, tum lavabo.

D. Imò nunc lava potiùs.

C. Obsecro te, mea mater, sine me nunc abire,
ne vapulem.

D. Vade tuo periculo.

E. valdus, Franciscus.

E. **U**nde venis tam serò, heus tu ?

F. **E** nostrâ domo.

E. An non audivisti sonitum campanæ ?

F. Non potui audire, præceptor observande.

E. Quid ? non ? num obsurduisti ?

F. Nequaquam.

E. Quî non potuisti ergò audire campanam ?

F. Altum

F. Altum dormiebam.

E. Quid ego audio?

F. Nec mater expergefecerat me.

E. Non tu potes expergisci, ni fusciteris?

F. Non indignaberis, si verum fatear?

E. Non, nisi falsum proferas.

F. Nisi quispiam suscitet me, non evigilem, credo, ante meridiem; tam suaviter dormio.

E. Surges posthac maturius?

F. Dabo equidem operam.

E. Ità facito. Hodie ignoscitur tibi, quia verum confessus es. Abi hinc ad sodales tuos.

F. Ago tibi gratias immortales, reverendissime præceptor.

Gerardus, Henricus.

G. **C** Ede paululum.

H. Non isthîc habes satis loci?

C. Minimé.

H. Nec ego quicquam cedere possum.

G. Ubi sedebo autem?

H. Ubi vis.

G. Hîc sedeo percommodé.

H. At ego te admoneo, ut abscedas properè de meo sinu.

G. At tu mihi demonstra, ubi alioqui sedeam.

H. Ubi sedent canes, sedeto.

G. Ubi verò sedent canes?

H. In clunibus.

G. ~~Idem~~ ego facio.

H. Scis

H. Scis verò quomodo sed eas ?

G. Humanitus.

H. Et scis ubi ?

G. In tuo gremio.

H. At nunc mihi jaces supinus.

G. Hoc tu mihi impunè nunquam feceris.

H. Flocci non facio tuas minas.

G. Nè sis nimium procax.

H. Incepta quid vis : virum invenies.

G. Salve, pugil invicte.

H. At tu mihi pugnum impunè non impinges :
hoc te scire etiam volo.

G. Enimvero, nisi præceptorem metuerem,
jamdudum pugnus in mala hæreret.

H. Si quid vis, post horam octavam evoca.

G. Evoco, veni.

H. Jentaculum volo antea sumere, ut robustior
sim. Tamdiu te oportet expectare.

G. Sciebam bullas esse quas jactabas.

H. Insane, nos hîc pugnemus iisdem studiis con-
secrati, iisdem virtutum præceptis imbuti ?
Apage te cum tam frivolis fabulis.

G. Nunc te virum judico, generosum, & invi-
ctum.

Joannes, Lambertus, Martinus, Nicolaus.

7. **Q**uis istîc est strepitus, puer, quasi do-
minus absit ?

L. Hi duo contendunt.

7. De qua re contenditis vos, juvenes ?

M. Non

M. Non vult mihi reddere calamus meum, quem eripuit.

7. Si non actutum facit, expectet me cum virgâ.

L. Dixit se velle fugere.

7. Vos eum retinete, & adducite ad me.

L. Ecce mordicus apprehendit manicam meam.

7. Ego illi etiam dentes istos omnes evellam, si non dimittit illico.

L. Scelestus puer est, & scalpit unguibus.

7. Nam cur tu es tam sceleratus puer?

N. Quid feci?

7. Pennam eripuisti illi puero.

N. Cur etiam mihi dedit nomen ignominiosum?

7. Non faciet ampliùs.

N. Nec ego.

7. Dixisti te velle aufugere.

N. Stultus est, qui se cædi patitur, dum liceat fugere.

7. Et mordicus apprehendisti manicam illius.

N. Manum captabam, subduxit manum, cepi manicam.

7. Adeo scelestus es, & mordax?

N. Et mures tenentium se manus impetunt: Non mihi idem liceat quod musculis?

7. At mures sæpenumero innoxii sunt, quando capiuntur.

N. Et ego innoxius: nam quod eripueram confestim reddidi.

7. Metu

7. Metu virgarum scilicet.

N. Non est deploratè malus, qui à maleficio metu mali abstinet.

7. Lalus es.

N. Placet, bone Præceptor, dum nè sim caco-
lalus.

Otto, Petrus.

7. **N**on habes cultellum, quem des mihi
commodatò?

P. Habeo equidem, sed quem tibi accommo-
dem non habeo.

O. Quamobrem?

P. Novitius est quem habeo: non revertetur, si
patiar evagari.

O. Noli timere. ego tantisper hìc resistam, dum
utor.

P. Non do.

O. Forsan habes, quem nuper amisi.

P. Amisisti scilicet cultellum?

O. Factum.

P. Qualis erat?

O. Vis audire qualis fuerat?

P. Volo.

O. Parvulus erat & hebes.

P. Audio.

O. Obtusam habebat cuspidem.

P. Quid præterea?

O. Capulum rubrum, æneis distinctum clavi-
culis.

P. Quid

P. Quid narras ?

O. Supernè foramen.

P. Tuus per omnia similis fuit ei, quem ego habeo.

O. Sine, quæso, inspiciam.

P. Vide.

G. Ostende totum.

P. Agè, contemplare ad satietatem.

O. Dic, amabò, ubi tu nactus es istum cultellum?

P. Cur id quæritas ?

O. Mihi opus est quæsito.

P. Mihi opus est responso.

O. Dic absolutè, unde habes ?

P. Reperi.

O. Antequam perderetur, adde.

P. Antequam permerdaretur, tu inque.

O. Jubes me conjectare tamen ?

P. Concedo.

O. Emisti.

P. Ità est revera.

O. De quo amabò ?

P. De juvene quodam mercatore.

O. Furtivus est mehercule.

P. Nihil ad me attinet.

O. Audes tu verò mercari res furtivas ?

P. Sine discrimine quælibet.

O. Nihilo es melior quàm fur.

P. Nè sim. Sed cur tu dicis hunc esse cultrum furtivum ?

O. Meus

O. Meus fuit.

P. Fuit, credo, tuus. Sed nunc est meus.

O. Ergo tibi suadeo, ut mihi reddas meum.

P. Sic à me non auferes.

O. Quiesce. Illico faxo, ut reddas ingratiis.

P. Quid facies?

O. Ad præceptorem ibo. Illi rem pandam ordine. Is te coget restituere.

P. At ego, mox petitâ veniâ, manebo domi; nec in scholam venturus sum hodie.

Quirinus, Reynerus, Sebastianus.

Q. **C**olendissime præceptor, huic quæso impera, ut mihi reddat cultrum meum.

R. Ecquid habes, heus tu, quod est hujus.

S. Non habeo.

R. Quàm tu mihi protervè respondes!

S. Quàm protervè verò? nihil habere me dico.

R. Non tu cultrum alienum habes?

S. Non habeo fané.

R. Nec habes ullum cultrum?

S. Habeo parvulum: Is meus est.

R. Ubi est?

S. Eccum in vagina.

R. Ostende mihi.

S. Non abnuo.

R. Ubi tu nactus es hunc cultellum?

S. Possedi ferme totum mensem.

R. Non istud quærito: Sed unde habes?

S. Ab

S. Ab institore juvene. Is vendidit mihi.

R. Quanti?

S. Quadrante Brabantico.

R. Melior est culter, quàm pretium quod disti.

S. Bonum feci mercimoniū, si ita est ut tu dicis.

R. At hic suum esse contendit.

S. Non est ita. Meus est. Si quid perdidit, inquit rat. Ego nihil eripui, quod illius sit aut fuerit.

R. Vis mihi acquiescere?

S. Si mihi non fiat injuria, volo.

R. Nolo contentionem inter vos esse.

S. Sed ego cum nemine contendo.

R. Ergo restitue huic cultrum suum.

S. Non recuso, si mihi pecuniam meam restituat.

R. Faciet.

S. Ut illico faciat.

R. Redde huic argentum suum actutum.

Q. Accipe pecuniam.

R. Tu cultrum recipe.

S. Ita fieri decet. Ex talibus initiis sæpe nascuntur magnæ similitudines, etiam inter adultos.

Thomas, Vincentia.

T. **M**ater, quando prandebitur?

V. Illico, paululum si expectes modò.

T. Abeundum est mihi extemplo.

V. Quonam, ô bone, tam properé?

T. Quò scholasticum ire decet.

V. Nempe ad ludum.

T. Nempe

- Nempe ad ipsam carnificinam.
Nondum sonuit prima.
At nos sonitum prevertere decet.
Quoties per hebdomadem?
Quotidie.
Quâ horâ?
Quid quæritas? Omni horâ.
Cur ergo tam securè requiescis mané?
Id ego nunquam impunè facio.
Itâne verbera magis times à prandio, quam à somno?
Quære qui tibi respondeat: si mihi non vis dare cibum, impransus abibo.
Abi quò vis. Nemo est qui detinet te. Si non prandes, vesperi coenabis libentius.

Andreas, Bartholomæus.

- A.** **C**ur tu cæteris tardiùs venis ad ludum?
B. Mater jussit me paululum opperiri, dum pararet olus.
A. Quando solet olus decoquere?
B. Sub horam duodecimam.
A. At nunc est ultra primam.
B. Nunquam hoc evênit illi antehac. Quinetiam cum lentior esset in apparando, non sum illius lentitudinem remoratus, veritus nimirum tuum imperium. Itaque impransus hovsum procurri.
A. Ain' tu?
B. Dico enimvero.

B

A. Misere

A. Miseret me tui scilicet : cæterum vesperi cœna liberaliùs.

B. Ubi parcè prandetur, non cœnatur liberaliter.

Cornelia, Dionysius.

C. **S** Urge, ignavissime.

D. **S** Hei, noli mihi molesta esse.

C. Vis totum diem stertere? Surge, inquam, et reconcinnem lectum.

D. Quid ais tandem?

C. Ut surgas.

D. Num est tempus?

C. Præceptor tuus intravit in ludum; tu rogamus num sit tempus?

D. Quamdudum intravit?

C. Jamdudum.

D. Quota ergò est hora?

C. Est circa septimam.

D. Eheu, quid finis me tam diu dormire?

C. Quis te suscitet?

D. Vel tu, vel quilibet è familia.

C. Quomodo queas verò suscitari?

D. Quomodo? Clamore, vel tactu.

C. At egomet ipsa plusquam decies te frustra inclamavi.

D. Vocasti me scilicet?

C. Et quidem ità fortiter, ut, si mortuus esses audires, credo.

D. Falsum autumo.

C. Voc

- C. Vocavi, inquam.
- D. Si vocavisses, audirem.
- C. Nisi dissimulavisses, audire poteras.
- D. Si audissem, surgerem.
- C. Tam alacriter hercle, quam soles.
- D. Frustrà obloquor foeminæ.
- C. Propera te induere, ni vis pulsari.
- D. Quis id faciet?
- C. Magister phrontisterii.
- D. Dii perdant phrontisterium unà cum magistro.
- C. Istincine deprecationis orsus?
- D. Quid precer? Imprecari libeat magis.
- C. Egregia probitatis rudimenta.
- D. Abi, quæso te, & rem cura culinariam.
- C. Illa curabitur rectè vel te extincto.
- D. Abi, quæso te denuò; non me possum induere, te præsentem.
- C. Adeone verecundus derrepente factus?
- D. Interea, dum tu hîc garris, abit hora; mihi parantur plagæ, quas tu non sentis.
- C. Dignus mehercle acri castigatione.
- D. Quamobrem?
- C. Nescio.
- D. At ego scio quid præceptori respondeam.
- C. Quid aliud, quæso, quam te nihil esse inertius, nihil somnulosius?
- D. Imò aliud.
- C. Nèmpè, quòd ità securè dormias, ut nullo clamore.

clamore possis excitari; tantum abest ut evigiles tu apte sponte, vel amore literarum, vel præceptoris metu, vel reverentiâ parentum.

D. Inceptas prædicationem solitam, ac veterem.

C. Prædico quidem, sed surdo.

D. Si foris aliena, scio quid facerem.

C. Verberares nos scilicet? Abi quò dignus es.

D. Obsecro te per omnes deos, ut garrere tandem desinas.

C. Non quiescam, donec surgas.

D. Non possum, ni tu abeas, soror.

C. Ego patrem accerso.

D. Vel matrem, dum tu abeas, soror.

C. Ego abeo, redibit alter.

Erasmus, Fridericus.

E. **H** Orsum tu quoque cum hirtio capite.

F. **H**ic sum.

E. Video. Sed unde venis tam serò tamque incultus?

F. Estrato primùm, deinde ex nostris ædibus.

E. Quòd serò, hoc nunc mitto. Non tu debeas caput pectere antequam veneris ad ludum?

F. Non habemus pectinem.

E. Cur non emitis?

F. Parentes dicunt sibi deesse pecuniam.

E. Vendite frumentum, ut pecuniâ suppetat.

F. Non est.

E. Quin rogetis utendum aliunde pectinem.

F. Nemo.

- F.* Nemo vult nobis dare commodatō.
E. Quamobrem?
F. Plerique omnes habemus capita scabiosa : id vitant (credo) homines.
E. Tot cyathos cervisiæ tui parentes exhauriunt, non tantum possunt detrahere gutturi suo, ut emant pectinem?
F. Nescio hercle.
E. Aut tu mihi comptior redi ad ludum, aut ne prorsus redi.
F. Dicam.

Godfridus, Hermanus.

- G.* **P**ermultos abesse video: heus custos! Circumspecta.
H. Sic est, præceptor.
G. Vide ut omnium, qui nunc absunt, nomina descripta habeas.
H. In libello?
G. Imò in chartula, quam mihi tradas in manum.
H. Quando?
G. Ut primùm rediero ad ludum.
H. Fiet.
G. Interea curabis ut mihi lentarum virgarum sint parati fasciculi. Si sum salvus, hodie efficiam ut studiosius conveniatur.
H. Securum esse jubeo, quantum ad virgas attinet.
G. Dicis probé.

*Jacobus, Laurentius.**J.* **P** Lagæ te manent, somniator.*L.* **P** Quid feci?*J.* Quod non adfueris.*L.* Ubi?*J.* In ludo literario.*L.* Illuc properabam.*J.* Serò properas.*L.* Quî sic?*J.* Hora abiit. Nos à præceptore dimissi sumus.*L.* Tam manè?*J.* Quàm manè verò? Jamdudum sonuit octava.*L.* Num deludis me?*J.* Minimè verò.*L.* Eheu dic mihi, ecqua fuit mentio mei?*J.* Et quidem permagna.*L.* Dic amabò.*J.* Sic est. Præceptor universos conscribi iussit.*L.* Utros? Præsentēsne, an absentes?*J.* Absentes nimirum.*L.* Malè habet. Nam si præsentēs conscribi iussisset, ego me præteritum fuisse contenderem.

Verum quis, quæso, notavit?

J. Venantius Gallus.*L.* Eho, salvus sum si verum dicis.*J.* Quid gestis?*L.* Ille mihi obnoxius est. Adibo, ac deprecabor, ut meum nomen dispungat. Non audebit negare.*J.* Nullo

¶. Nullo faciet inductus præmio.

L. Nè dixeris. Scio quid mihi pollicitus sit.

¶. Pendebitis ambo si resciscat magister.

L. Istud ego diis superis committo.

Matthæus, Nestorius, Andreas, Petrus, Johannes.

M. **E**Xpedito virgas & ferulam, custos.

N. **S**unt in promptu.

M. Ubi nomina absentium?

N. Hic sunt.

M. Recita sigillatim omnes.

N. Andreas Fabri.

M. Ades. Cur non adfuisti hodie?

A. Pater iussit me abire in agrum, ut cognoscerem an fossiores ibi adessent.

M. Venisses ad me petitem copiam abeundi in agrum.

A. Non mihi licuit horsum ire, sic instabat pater.

M. Dixisses te non posse abesse a schola, sine meo favore.

A. Dixi quidem: sed non impetravi ab eo facultatem transcurrenti ad te, ita imperiosus est.

M. Domi habet imperium pater, ego in ludo.

A. At domi iussit pater.

M. At ego vetui quenquam secus facere, quam hic volo & jubeo.

A. Non tu vis ut parentibus obsequamur?

M. Omnino.

A. Cur igitur nunc hoc fecisse arguor?

M. Abi, abi, tempus extrahimus hâc concertatione. Utrisque pareto, quoad fieri potest. Cita alium.

N. Petrus Pistor.

M. Pistor, agè, dic quid te detinuerit.

P. Equidem surrexi statim post horam quartam, sed illico debui farinam subigere: is labor duravit ferè sesquihoram. Postea verò dum labor, dum aresco, dum induo caligas, & compuro me, abit tempus.

M. Dum tu mihi ista sic refers ordine, perdis tempus.

P. Atqui, præceptor doctissime, ni tempus hoc pacto perderem, lucrifacerem mihi plagas.

M. Omnes estis in excusando argutuli, discendo non item. Abi, recita cæteros.

N. Joannes Hornius.

M. Nempe hoc assidue? Aliàs aliud affers: quid verò nunc profers in excusationem tui?

J. Heri vesperi, præceptor optime, multos convivas excepimus. Hi desederunt usque ad mediam noctem, nec mihi licuit latum unguem ab eis discedere: propterea non potui evigilare maturius. Dixi.

M. Cur me quoque inter cæteros convivas non vocasti?

J. Transigam apud parentes, uti voceris nonnunquam, si ità vis.

M. Spondes

M. Spondes id mihi sic facturum ?

J. Spondeo hercle.

M. Vide nè fallas.

J. Per me quidem non stabit, quo minùs vocaberis.

M. Frugi es adolescens : cura ut sis item studiosus.

J. Ità faciam.

M. Abscede hinc in locum tuum.

N. Jubes me cæteros recitare ?

M. Minimè hoc tempore. Nolo universum gregem fraudare suâ prælectione ob paucorum inertiam. Verùm hoc memineritis, pueri, post hac nequicquam excusabitis absentiam : quis sine meo favore abfuerit, vapulabit.

Oswaldus, Paulus, puerorum grex.

O. **M**editamini diligenter ea, quæ nunc prælegimus.

Ph. Sedulo faciemus.

P. Præceptor, si nescis, sonuit octava.

O. Est audita ?

P. Est sanè.

O. Quamdudum ?

P. Hand ità dudum.

O. Quiescite pusillum, pueri. Postquam hunc interrogavero quæ volo, illico dimittam omnes vos. Tu mihi responde.

P. Egone ?

O. Tu scis quid te facere oporteat ?

P. Quando ?

P. Quando?

O. Mox ubi veneris domum.

P. Nunquid faciendum est præter solitum?

O. Quid affoles facere?

P. Si impexus sim, aut illotus, pecto, lavoque.

O. Recté. Quid postea facis?

P. Jento, revertor quamprimùm ad ludum.

O. Probé. Nihil amplius verò.

P. Nihil sané. Si quid præterea fieri decet, admone, quæso.

O. Ità faciam. Ausculta.

P. Ausculto, dic.

O. Quocunque tempore domum ingrederis, nunquam debes domum tacitus introire.

P. Nec id facio.

O. Quid loqueris ingrediens?

P. Saluto matrem.

O. Meritissimé: Sin mater abest, quem salutas?

P. Si illam nusquam conspicio, saluto familiam.

O. Sin pater postea ingreditur, non salutas?

P. Minimé. Credidi me perfunctum officio, si salutem semel.

O. Imò patri talis honor debetur inprimis.

P. Nesciebam. Quid si me pater nec videat, nec alloquatur?

O. Nihilominus ultro debes tu eum accedere, detectoque capite flectere poplitem, & honorificè salutare.

P. Aliisne

P. Aliisne verbis, quàm quibus cæteros homines salutare solemus?

O. Prorsus aliis.

P. Quibus?

Salve, pater charissime: vel sic; Sis salvus, mi pater.

P. Teneo.

O. Si quid interrogabit, respondebis quod scis humaniter.

P. Meminero.

O. Cave tibi quicquid displiceat eorum, quæ vel dicit, vel facit.

P. Non sum tam fastidiosus, ut patris mihi facta displiceant, aut verba.

O. Ad quodvis imperatum sis obsequibilis.

P. Sic sum.

O. Vide nè unquam offendas.

P. Sciens non faciam.

O. Porro, si quando offensus detonabit, perferto tacitus increpationem ipsius.

P. Quid? si nihil sim promeritus?

O. Etiam injustam objurgationem disce sustinere, præsertim à parente.

P. Pro virili conabor.

O. Utrumque parentem debes colere ac venerari pari observantiâ.

P. Itâ facio, etsi nullus admonuerit.

O. Si quidem facis, perge facere: sin minus, sedulo facito.

P. Nihil

P. Nihil prætermittam volens.

O. Honestè dicis. Pueri, quæ unum hunc edocui, omnes eadem edoctos volo.

Th. Intelligimus.

O. Nunc ite jentatum, & redite sub horam nominam.

Quintus, Robertus, Servatius.

Q. **Q**uis habet signum vernaculi sermonis?

R. Ego.

Q. Quem notasti?

R. Servatium.

S. Tu me notaveris?

R. Etiam.

S. Quam ob causam?

R. Quod usus sis linguâ vernaculâ.

S. Adversus quem locutus?

R. Adversus me.

S. Erga te, mendacissime?

Q. Quid vociferaris?

S. Non vociferer, cum hic talia audeat prædicare?

R. Quidni audeam, cum sit verum?

S. O falsidice! Quando verò audivisti me loquentem Anglicè?

R. Vis scire?

S. Volo enimvero.

R. Nuper alicubi.

S. Audito. Dic fodes, quo die? aut ubi gentium?

R. Dies excidit mihi, locum non commemini.

S. Dic

S. Dic quo presente?

R. Me, & te.

S. Falsum est.

R. Verum est.

S. Scilicet quod ego dico.

R. Imò quod ego dico.

Q. Utri credam, equidem ambigo.

S. Siquis verum dicit, quæso ut credatur, bone magister.

R. Ego te assero dixisse vernaculum.

S. Proba me dixisse.

R. Imò tu proba te non dixisse.

S. Non possum. Si mihi liceat jusjurandum interponere, nihil dubitem per omnes adjurare Divos.

Q. Te videlicet locutum vernaculum.

S. Insignis mihi fit injuria, præceptor optime.

Q. Nunquam antehac protulisti vernaculum sermonem?

S. Persæpe, fateor.

Q. Credibile est tum quoque dixisse vernaculum, cum hic te notaret.

S. Mentitur furcifer; nec ego vernaculum locutus sum hoc presente, nec iste notavit.

Q. Rideo mehercle, nec utri credam scio. Hic mihi nunquam mentitus est ante hunc diem, tu semel atque iterum; quod nunc sanè tuam causam reddit deteriolem.

S. Agnosco peccasse olim mentiendo, at nunc profecto

perfectò verum dico, nihil deliqui, præceptor.

Q. Vis ut credam tibi?

S. Credas mihi securè, magister observande.

R. Præceptor bone, vel crede utrique, vel crede neutri.

Q. In disceptatores incidi, ut video. Auferte vos hinc ambos in rem malam. Tu signum retine.

R. Perquam lubens, quando ità vis.

Theodorus, Venantius.

T. **H** Abes thecam pennariam, fili?

V. **H** Etiam, domine. Si quid vis, suppeditabo.

T. Duo verba volo exarare.

V. Vel decem.

T. Subsiste tantisper dum scribo.

V. Nusquam digrediar; scribe, quantumvis prolixè.

T. Recipe, fili, calamarium tuum; notavi quæ volui; habetur tibi gratia.

V. Quid mihi gratiam habeas, senex adolescentulo, præsertim ob nullum officium?

T. Honesta oratio tua, mi fili, provocat me, ut tecum colloqui velim paulisper, si annuis.

V. Non abnuo quidem tecum loqui, domine: sed quid sit miror, quod mecum loqui velis.

T. Scire ex te primum volo, qui sint parentes tui.

V. Non hîc habitant; proinde frustra nominem eos tibi.

T. Non?

T. Non ? Ubi igitur ?

V. Guertei.

T. Iste locus perquam ignotus mihi.

V. Credo, domine. Non est tam celebrer quàm hic est.

T. Oppidum est, an pagus, Guerteum istud ?

V. Oppidum fanè, & quidem populosissimum. Vulgo vocatur Wert.

T. Nunc scio : magnum exercetur lanificium in eo loco.

V. Jam tenes.

T. Scholasticum te esse credidi.

V. Sum equidem scholasticus.

T. Quid igitur accidit, ut huc studendi causâ advenias ?

V. Non hîc studeo, sed in patria. Nunc huc animi causâ cum patre profectus sum ad mercatum.

T. Jam me reduxisti in viam. A quo igitur es institutus ?

V. A ludimagistris illius loci ubi natus sum.

T. Cujusmodi præceptores habes illîc ?

V. Alterum macrum, pinguem alterum.

T. Coelibes sunt, an mariti ?

V. Ambo mariti.

T. Magnâ sunt eruditione ?

V. Nescio hercle ; tolerabili, opinor.

T. Quot discipulos habent ?

V. Magnum fanè gregem.

T. Quid

T. Quid docent vos ?

V. Hercle quod nescimus. Ridicula est responsio, domine, sed ignoscenda.

T. Placet. Ecquis inter condiscipulos tuos est insigniter doctus ?

V. Hic nihil habeo quod respondeam.

T. Possunt quidvis Latinè dicere ?

V. Opinor. Certè garriunt assiduè Latinè.

T. Tu quid discis ?

V. Grammatices præcepta.

T. Ecquid operæ pretium fecisti in literis ?

V. Ego meam eruditionem non possum aestimare.

T. Licet periculum tui facere ?

V. Non refugio. Si libet, licet.

T. Ecquem versiculum tenes memoriter ?

V. Per multos.

T. Profer unum quempiam.

V. *Principibus placuisse viris, non ultima laus est.*

T. Collige constructionem.

V. Non est ultima laus, placuisse principibus viris.

T. Quid ea oratio sibi vult, *Non est ultima laus* ?

V. Quòd sit laus eximia per contrarium expressa. Sicut dicimus puerum quempiam non esse indoctum, quem doctum volumus dicere.

T. *Ultimum*, quid significat ?

V. Quod

Quod est ordine postremum. Verum hîc, ut & aliàs sæpe, pro minimo, aut exiguo, aut infimo ponitur, quemadmodum *primus* ponitur pro summo & eximio.

Quæ pars est, *Ultima*?

Meus magister retulit inter nomina ordinalia.

Nam de talibus rebus non solet anxie disputare; & ipse discipulos habere mavult, qui sciant vocibus uti, quàm qui de illis digladiari noverint.

Infinitum *Placuisse*, unde regitur, aut à quo pendet?

Dupliciter hoc posse dici existimo: Primùm, quòd pendeat à verbo *est*, ut subaudiatur accusativus; sicut mos est verbis pristinis accusativum post se regere cum infinito, ut sit ista constructio: *Non est ultima laus, subaudi hominem, placuisse viris principibus*: ut sit similis huic orationi, *Est equum, discipulum amare præceptorem*. Deinde potest dici, quòd infinitum *Placuisse* ponatur vice nominativi, sicut plerunque fit; ut sit huic orationi similis, *Amare est res damnosissima*; vel huic, *Ludere aleam non est honestum*.

Quid sibi vult, *Principibus viris*.

Per principes viros puto significari viros præponentes, nobiles, divites, & similes: ut *princeps* hîc ponatur loco nominis adje-

ctivi, sicut apud Lucium Florum usurpatum
Princeps populus. Nec id novum est: nam &
Senex mercator, dixit Terentius: *Annus vulpe*
 extat apud Erasimum.

T. Cujusmodi versiculus est iste?

V. Heroicus hexameter.

T. Unde constat ille?

V. In quatuor primis pedibus, indifferenter ex
 Dactylo, vel Spondeo: in quinto, è solo Da
 ctylo; in sexto, Spondeo vel Trochæo.

T. Dactylus quot syllabas recipit?

V. Ternas.

T. Cujusmodi?

V. Primam longam, duas posteriores breves.

T. Hæccine docent vos magistri vestri?

V. Obsecro, unde ego alioqui hauserim?

T. Oportet illum esse virum opulentum.

V. Qui.

T. Quia magnum quæstum faciunt, qui sic eru
 diunt adolescentes.

V. At noster vix sese à penuria tuetur.

T. Ità pauper est?

V. Certè non est opulentus.

T. Dignus hercle meliore fortunâ.

V. Ità est quidem, sed non potest fortunæ litare.

T. Quomodo civibus & ipsi convenit?

V. Opinor, bene. Favent illi certatim omnes
 hoc scio.

T. Nihil dant?

V. No

- Non est petax.
Hoc magis promeretur munificentiam.
Vestrae Respublicae potentes sunt, at nostrae non item.
Quales sunt tui condiscipuli?
Boni ac studiosi.
Amant hi te?
Tanquam fratrem.
Ecquid praeceptorem tuum amas?
Mirificè.
Honestè facis. At verò potes mihi expedire cur ames?
Primum quòd sit vir doctus.
Ob eruditionem amatur meritò ab omnibus bonis.
Deinde, quòd in docendis nobis tam diligens sit.
Hoc nomine vos illi potissimum debetis honorem pariter & amorem.
Tum, quòd neminem nisi clementer objurget.
Dignus hercle, qui regum liberos doceat.
Nec unquam cædit quenquam, nisi admonitum antea.
Vir bonus est, quantum audio.
Ad hæc, universos sic provocat ad literarum studium, & ad honestatem, ut non possit mater benignius provocare suum infantem ad surgendum, aut edendum.
Juvenis sit improbus, qui praeceptorem tantum non amet.

V. Ergo me dixi amare, nè juvenis censear inprobus.

T. Percontatus sum, fili, quæ volui. Nunc dimitto.

V. Bene vale, domine.

T. Vale feliciter, & præceptorem tuum me nomine fac officiosè salutes adveniens.

V. Faciam, ac lubens quidem.

Arnoldus, Bernardus.

A. **E** Cquis inter vos est ludendi cupidus?

B. **U**niversi hercle id cupimus.

A. Quid dabitis mihi, si vobis faciam ludendicopiam?

B. Omnes amabimus te plurimum.

A. Quâ in re declarabitis istum amorem?

B. Obtemperabimus tuis præceptis usque: nunquam offendemus: summam operam impendemus in studendo.

A. Si fefelleritis, quam pœnam irrogabo?

B. Quamvis pœnam irrogato, aut nos hîc perpetuò deinceps, tanquam maleficos, detinebunt vinctos in hoc carcere.

A. Sententiæ vestræ accedo. Placet conditio. Ludite universi, sed honestè.

Conradus, Didymus.

C. **U**T omnes dii deæq; præceptorem nostrum magno donent infortunio!

D. Quid magister malefecit tibi, ut sic in eum destomacheris?

C. Quæ

Quòd nos hìc tam sereno cœlo desiderare patia-
tur. Aliàs, quando vel pluvia est, vel procella,
patietur sese exorari; nunc inexorabilis est.

Quid enim facere velis ?

Ludere jamdudum gestio.

Desipis ; nudiustertius lusimus : an id exci-
dit tibi ?

Verùm illo die sic venti sæviebant, & imbres,
ut mihi non liberet prospectare domo.

An magister potuit præscire quid eventurum
esset ? Certè cùm dimitteremur, sudum erat.

At paulò postquam sumus ludum egressi,
Deum immortalem ! quanta tempestas su-
bitò coorta est !

Cùm ludendi tam sis cupidus, quid, quæso,
tibi libet actitare ?

Quod nuper minùs licuit.

Quid est istud tandem ?

In campis currere , in pratis exultare , ma-
gnis clamoribus vacuum implere cœlum.

Dii boni , quanta est ea voluptas !

Non scis ? Ego præ hac voluptate , nè mel
quidem esitare velim aut saccharum.

Ego magistros nostros alia quædam exerci-
tia memorare commemini.

Non possunt meliora reperiri , meo quidem
judicio.

Quid tibi videtur pila palmaria ?

Nunquam exercui me isto ludendi genere : de-

inde nec vires suppetunt, nec artem calle

D. Quid? piscatio placet?

C. Utra? hamatilis, an reticularia?

D. Utraque.

C. Neutrâ hercle trahor.

D. Quam ob causam?

C. Altera segnes, altera reddit uvidos.

D. Quid? Num te lucta delectat?

C. Minimé.

D. Cur non?

C. Metuo casum, fracturâmvē.

D. Non tibi libet equitare?

C. Nunquam ascendi equum.

D. Non venari?

C. Desunt casses, venabula, canes.

D. Non natare?

C. Ars est inutilis, & periculosa, & nobis concessa.

D. Non jaculari?

C. Nuper fregi arcum.

D. Reparares.

C. Non habeo nervum.

D. Emeres.

C. Ubi?

D. De arcuariis.

C. Si pecunia suppeteret, emerem libros, quibus opus mihi est.

D. Didicisti musicam?

C. Haud unquam volui applicare animum.

D. Mirum

D. Mirum, cum liberale sit, & perquam jucundum.

C. Credo. Sed ego à pueritia semper abhorruì à canendo.

D. Cum verò nulla te liberalis exercitatio delectet, demiror si quis tecum ludere sustineat.

C. O insane, credis universos tam tetricos esse quàm tu es? Equidem si possem, vellem.

D. Tace; magister adest: si nos fabulantes aspi-
ciat, & percontetur; quid respondeamus?

C. Ego reperirem faciliè quod respondeam.

Egidius, Fredericus.

E. **C**ape tabellas has.

F. **Q**uid opus est tabellis?

E. Defer ad magistrum tuum.

F. Ubi inveniam eum?

E. Domi suæ.

F. Quid si non sit domi?

E. Trade illi in ludo literario.

F. Nihil dicam?

E. Ut id faciat, quod iste loquuntur literæ.

F. Jubes me statim recurrere postquam red-
didi.

E. Si præceptori tuo sic visum fuerit.

F. Quid si neque annuat, neque abnuat?

E. Alterutrum faciet, nè metue.

Gilbertus, Hubertus.

G. **H**eus, heus, huberte, sodalium optime.

H. **Q**uis me vocat?

C 4

G. Ego,

G. Ego. Peropportunè te mihi offers.

H. Quid negotii? dic citò.

G. Quo properas?

H. Ad ænopolium.

G. Quid ibi facturus?

H. Accerso præceptorem domum.

G. Est in ænopolio?

H. Credimus ibi esse.

G. Quicum abivit illuc?

H. Nihil scio. Nugæ sunt quas agis.

G. Imò ego abs te seriam operam expeto.

H. Non abnuam, si vacet: sed non vacat modò.

G. Non erit longum; quæso nè quò abeas.

H. Quid vis? dic verbo.

G. Ut mihi has tabellas interpreteris.

H. Da, ut percurram citò.

G. Accipe.

H. Hæ sunt signatæ.

G. Scio: resigna.

H. Tu me jubes alienas literas resignare?

G. Non sunt alienæ. Pater meus scripsit.

H. Quid tum postea?

G. Et ad magistrum jussit perferre.

H. Audio.

G. Nunc ego mihi malè metuo, nè me criminetur hæ literæ.

H. Quid fecisti?

G. Nihil quod sciam.

H. Cur ergò timere te dicis, nè te crimentur

G. Quo

G. Quoniam pater dixit esse commendatitia;
ubi suspicor subesse fraudem.

H. Verisimile dicis.

G. Inspice literas citò, Illæ nobis rem omnem
expedient.

H. Ausculta.

Hermanus Ceratinus Evaldo Gallo. S. D.

Qui tibi has tradit literas, charissimus mihi
est, quia filius; hunc, quæso, ne propter im-
probitatem odisse incipiam, emendare stu-
de. Verbis nihil proficitur, aut increpatio-
ne, aut jurgio. Expertus sum. Quare te de-
precor, ut virgis rem peragas. Ossa nè quid
lædas, caveto. Pellem & carnem facilè pati-
or ut diverberes. Valeto.

G. Divinâram hercle.

H. Bellerophontis hæ sunt literæ.

G. Non erunt diu.

H. Quid facies?

G. Mutabo.

H. Non istud subolebit præceptori?

G. Minimè. Non novit manum patris.

H. Quomodo mutabis autem?

G. Vis audire?

H. Si breviter dixeris.

G. Hermanus Ceratinus Evaldo Gallo S. D.

Qui tibi has tradit literas, charissimus mihi
est, quia filius; hunc, quæso, nè propter alio-
rum fraudem odiisse incipias. Si quid pecca-
bit,

blt, emendare stude verbis. Multum increpatione proficitur, & jurgio. Ego expertus sum. Quare te deprecor ut ne virgis remperagas. Ossa tantum abest ut velim lædi, ut nè facilè quidem patiar pellem illius aut carnem diverberari. Valeto.

H. Artificiosa, ità me dii bene ament, mutatio: sed cave nè resciscat utervis eorum imposturam.

G. Ista mihi curæ erunt.

H. Nimis diu detinuisti me.

G. Tantò nunc ocyùs curre.

Podocus, Ludia.

7. **S** Alve, puella venustissima.

L. **S** Et tu, formosissime adolescens.

7. Vis mihi dicere quod te interrogo?

L. Si prudenter interrogas.

7. Est Ludimagister in vestra domo?

L. Est: intus sedet apud focum.

7. Quid agit?

L. Quid agat? potat.

7. Quis adest illi?

L. Nemo alienus.

7. An mihi non licet eum adire?

L. Nescio profecto.

7. Obsecro te, ut annuncies illi, quòd hîc adstem præ foribus.

L. Quem te dicam esse?

7. Henricum Gallum.

L. Faciam

L. Faciam. Ingredere, opperitor hîc paululùm dum ad illum adeo.

7. Curre, & recurre quamprimum.

Michael, Nicasius.

M. **M** En' quæris, Nicasî?

N. **M** Etiam venerande præceptor.

M. Quid affers mihi?

N. Equidem nihil affero.

M. Quid ais igitur?

N. Adolescens quidam te expectat domi; si non est molestum, is te cupit convenire.

M. Non tu mihi potes expedire, quid nos velit?

N. Minimé. Habet quid sub veste, quod affert tibi.

M. Præcurre. Et dic me confestim affore.

N. Abeo.

Orpheus, Philippus, Placida.

O. **S** Effum est hîc satis, viri. Quin mox rationunculam subducimus?

P. Jam nunc modò, si tu ità vis; non tibi erimus in mora. Te tua negotia vocant, & urgent.

O. Rectè autumatis. Ades mulier. Quanti bibimus?

Pl. Videtis ipsi quot sextarios biberitis, & pretium vini scitis. Nunc potatorum numerum consideremus.

O. Tu facito. Tuum istud est officii. Nemo discessit, Quot initio intravimus, totidem hîc sumus præsentés.

Pl. Capita

Pl. Capita hîc sunt quinque, sextarii septem, si solvant singuli heminas ternas, accidit vobis cotyla una; hanc ego vobis sanè convenienter admetiar.

P. Accedat tuum acetabulum, & fac uti sextarius fiat.

Pl. Non recuso, uti nos denuò revisatis aliàs.

P. Ità faciemus.

O. Contubernales festivissimi, vos hic vivite, & valete. Ego avocor.

P. Subsiste, donec adhuc semel bibas.

O. Equidem sæpius bibi quàm semel, nec ille me haustus unicus faciet lætiores; proinde vos valete, charissima mihi capita.

P. Tu quoque, congerro suavissime.

Richardus, Strabo.

R. **A** Ve, præceptor.

S. Et tu.

R. Pisciculos hosce tibi misit pater.

S. Pisces? sanè hoc novum.

R. Exiguum est munusculum.

S. At maximi muneris est instar.

R. Rogat pater, ut boni consulas.

S. Sic gratum esse renunciabis, ut gratius esse nihil possit, hoc præsertim tempore. Siquidem in vesperam (Deo volente) duos convivas hîc expectamus. Eos his pisciculis exhilarabimus.

R. Dicam.

S. Resiste

S. Resiste paulisper, dum tibi sportulam hanc evacuari jubeo.

R. Placet, resistam.

S. Recipe sportulam, fili, & age patri tuo maximas gratias meo nomine.

R. Non prætermittam.

S. Roga insuper meis verbis, ut ad horam sextam ad me venire dignetur, fruiturus iisdem quos misit.

R. Non est necesse te facere ullos sumptus propter eum.

S. Fac quod jussus.

R. Quando ità vis, faciam. Bene vale.

S. Vale felicissimè.

Titus, Vitus.

T. **I**ubet hera ut occumbat, si quis esurit.

V. **S**unt parata omnia?

T. Jamdudum.

V. Nos accumbimus. Tu cibos affer interea.

T. Quid vis primùm?

V. Petasonem, cum carne falsa bubula.

T. Quid deinde?

V. Urticæ fasciculos duos. Dii te perdant cum ista quæstione!

T. Statim ad iram?

V. Quin eam interrogas, quæ cibos coxit.

T. At illa me jussit ut rogitem te.

V. Rogâsti semel, posthac rogare desine.

T. Meminero.

Antonius

Antonius, Beatus.

A. **C**onsecrate nobis mensam, pueri. Ubi hæretis?

B. Frater non est domi, pater.

A. Ubi est ergo?

B. Necdum rediit cum cervisia.

A. Tu consecra cibos interea.

B. Nondum scio consecrationem memoriter.

A. Quando disces tandem?

B. Ut primum potero.

A. Cura, ut scias intra triduum.

B. Equidem dabo summam operam.

Christianus, Dionysius.

C. **Q**uis hanc mensam adornavit?

D. **Q**Ego, domine.

C. Affer huc scalas.

D. Deliras, here. Quid opus scalis? Quin tu cibum petis, aut potum?

C. Fac quod impero.

D. Mitte nugari, quæso, & dñc rem ipsam.

C. Scire volo quid hñc desit.

D. Nescio.

C. Perspice totam mensam.

D. Nihil videor prætermisisse.

C. Efficiam ut videas, quod vides minus.

D. Fac amabò, sed citra contumeliam.

C. Dic quo ordine mensam instruas.

D. Primum interno mappam.

C. Mappam video.

D. Dispo-

D. Dispono deinde quadras, vel orbes.

C. Orbem quisque suum habet scilicet.

D. Deinde impono circulum cum salino.

C. Non refuto ordinis modum.

D. Hinc panem cibarium appono. Nam de pane triticeo seorsum dedisti mandatum.

C. Prosequere.

D. Postea proluo pocula, & depono vacua, sicut iussisti.

C. Istud meministi recte.

D. Postremum, quando accubuistis, offertur cibus, implentur pocula. Nam sellam sibi quisque vestrum disponit.

C. Nihil hinc vides deesse eorum, quæ recensuisti?

D. Sine ut percenseam denuo.

C. Abi cum tua censura. Affer huc quadram, & alterum salinum insuper.

D. An ego divinare poteram quot essent futuri convivæ?

C. Etiam hinc stas, ganeo?

Everardus, Flaccus.

E. **P**rolue amphoram illam semimodiale.

F. Factum puta. Quid imperas?

E. Ut adferas meliorem cervisiam.

F. Unde me jubes afferre?

E. Ubi est omnium optima.

F. Ego nusquam audio probari.

E. Qualis est in Rosa?

F. Non est sincera.

E. Qualis

E. Qualis in Stella.

F. Sincera quidem, sed tenuis.

E. In Mauro qualis?

F. Exhausta.

E. In Galea, nulla?

F. Nulla.

E. Chrysocephalus quid promit?

F. Acetum.

E. Quid coxit Batavus?

F. Quod coxit, necdum maturuit.

E. Deferbuit, voluisti dicere.

F. Istud ipsum.

E. Quid vendit Rex?

F. Aquam rufam.

E. Quid Ascopera?

F. Amicis cervisiam, aliis lotium.

E. Dii perdant omnes cervisarios!

F. Dii servant potius, nisi vultis potare aquam.

E. Cur etiam non coquunt bonam cervisiam?

F. Si nihil illis deesset, facerent.

E. Quid deest igitur?

F. Aliàs est polenta lenis, aliàs affundunt plus
fatis aquæ, aliàs non sinunt deferbere.

E. Tetigisti rem acu per Jovem. Vade quocun-
que vis, sed affer sinceram.

F. Da mihi pecuniam.

E. Cape.

F. Quanti valet hæc?

E. Ducbus assibus, & quadrante.

E. Quan-

F. Quantum redibit hinc mihi ?

E. Tu supputato.

F. Inter eundum faciam, ubi vaco.

E. Vade curriculo.

F. Mox hîc adero.

E. Ut mihi reportes bonam pecuniam, vide.

F. Adhibebo curam maximam.

E. Et oculos volo, ut adhibeas. Nam cura tua perquam exigua est.

Gregorius, Hermes.

C. **C**ervisia hæc sit vobis salutaris.

H. Optatus ades. Unde adfers istam ?

G. Ab Herrio.

H. Quis te monstravit eo ?

G. Sectatus sum cantharos.

H. Ecquam habet cursuram ?

G. Satis frequentem.

H. Infunde nobis, ut probemus quid valeat.

G. Porrigite suum quisque poculum.

H. Sincera est, video.

G. Nunc proba.

H. Mehercle bona est.

G. Bibite strenuè, est plenâ etiamnum cocturâ.

H. Gaudeo.

Jodocus, Laurentius.

Non mihi satisfaciunt hæ ampullæ: jube-
to nobis afferri poculum grandius.

Heus, Jodoce.

Tu me vocâsti ? Quid placet tibi ?

D

L. U.

L. Ut mihi huc afferas duo pocula paulò capaciora quàm sunt hi cululli.

7. Factum. Hic sunt.

L. Apage te cum ista segnitie.

7. Cur ringeris?

L. Quòd tam purificata nobis proponis.

7. Non sunt satis pura?

L. Tute inspice.

7. Equidem prolueram tamen.

L. Ubi?

7. Intus & foris.

L. Vis ut credam?

7. Cupio sané.

L. Ablue denuó.

7. Istæ sordes ablui non possunt aquâ.

L. Abrade igitur. Nisi nitidissima noli reportare.

7. Quid si frangam, ubi occæpi radere?

L. Tibi prospice. Nam nisi pocula integra permanserint hodie, tuæ nates integræ non permanebunt crastino.

7. Acerba comminatio.

L. Proinde cave tibi.

Melchior, Nicasius.

M. **D**Oceri cupio, sed citra iurgium. (et)

N. Quicquid non sapit jocum, tibi iurgium.

M. Equidem illa quæ mihi præcepisti, rectè memini tamen.

N. Nempe de congressibus?

M. Nempe istud ipsum: nec sum tam hebetè quàm

quàm tu me facis.

N. Supereſt igitur ut diſcas quibus moribus utendum ſit illi, qui convivii miniſter eſt.

M. Hoc volo ſcire. Nam hac in re multum peccatur.

N. Principiò hoc volo, ut memineris miniſtrum te eſſe convivii.

M. Meminero.

N. Proinde cogita, non ceſſandum tibi poſtquam accubuere convivæ.

M. Id ſcio.

N. Verum ut tardum eſſe te nolo, ita nolo eſſe præcipitem, memor proverbii, quod cum eſſes novitiuſ, edidiciſti.

M. Quod iſtud eſt, quæſo, proverbium? Nam inter tam multa quæ didici, difficulter poſſum conjectare; niſi hoc viſ, *Feſtina lente.*

N. Iſtud ipſum.

M. Verum iſtud ipſum recte memini.

N. Fac igitur (niſi dum tollis quid, vel apponis) menſæ reverenter aſſiſtas uſquè; non triſtis ac putiduſ, ſed vultu renidenti ac hilari; non oculis humi dejectis, nec in quenquam convivarum defixis, ſed placidè mobilibus ad omnes omnium nutuſ, convivoris maximè; tum ore neutiquam hianti, ſed labris leviter conjunctis.

M. Efficiam ut ſim inculpatus, quantum ad os attinet & oculos.

N. Bene spondes.

M. Re ipsâ præstabo, videbis.

N. Nec, si quid à convivis dicitur inconsideratius, adverte; nec, siquid sit inurbanus, observa.

M. Idem vetuisti nuper.

N. Nam ad obscœnos sermones prorsus volō sis furdus; id quod sæpenumero admonui. Porro si quis quid vult, actutum suppedita. Evacuatos catinos amove: pocula reple; sed non ad summum labrum.

M. Paulò minùs faxo sint quàm plena.

N. Sic decet. Circumspecta, tolle patinas, & appone, item circumspecta.

M. Videlicet, nè cui vestem jure perfundam.

N. Ità fané. Cibum neque prægustabis, neque, si quid lautius superfuerit, abliguries.

M. Tace, obsecro. Istud me nuper coqua docuit.

N. Si quid à convivis offertur, verecundè recusabis: sin institerint, recipies; & paululum digressus, vel comedes, vel sepones.

M. Cibos rarò, potum subindè offerunt convivæ.

N. Id si quando fit, paululum bibe; & repleto poculo, denuò restitue.

M. Non me jubes abluere?

N. Non est semper necesse. Verborum vide ut sis parcissimus. Si quid respondendum fuerit, paucis orationem absolve; ultro verbum

bum nullum proferas.

M. Multiloquum ut vitem, documento mihi nuper fuit *Egidius* noster; quem hospites (quoniam loquaculum esse perspexerant) ad gariendum provocârunt; digressum perstringebant.

N. Missus à quoquam ad conficiendum negotium, abire noli, ni prius intellexeris quid sit imperatum.

M. Quid si denuò rogitem, cùm intellexi minus.

N. Minus peccabis si bis quæras, quàm si perversè negotium conficias.

M. Quid superest post tot præcepta?

N. Ut sordibus vaces toto quidem corpore, sed maximè facie & manibus.

M. Scitulus sim faxo & formosulus.

Oratius, Philippus.

O. **H**iccine te reperio?

P. Haud alibi fanè quàm hîc.

O. Dic sodes, ecquam hîc exerces artem?

P. Etiam. *O.* Quam, quæso?

P. Servilianam.

O. Non intelligo quænam sit ea.

P. Verro domum & cubiculum heri.

O. Quid facis ampliùs?

P. Concinno lectum, struo ignem, apporto aquam, abduco herum, & reduco.

O. Audio.

P. Adorno mensam.

O. Dic cætera.

P. Prudenti adstans, recito sacram lectionem.

O. Tu quando prandes ?

P. Ubi ipse pranderit.

O. Quid esitas ?

P. Quicquid sustuli.

O. Quomodo potes tantum cibi condere in unam alvum ?

P. Imò de quocunque lubet fumo quantum fatis est.

O. Quis reliquias cæteras absumit ?

P. In pauperes erogantur.

O. Omnesne ?

P. Omnes.

O. Etiam petasones, & caro salita ?

P. Nihil horum habet in ædibus suis.

O. Unde vivitis autem ; Quæve sunt quotidiana alimenta ?

P. Omnia recentia.

O. Quis parat ei cibos ?

P. Quid me censes ?

O. Qualis nunc sis, nescio : olim certè non fuit quicquam habetius.

P. Hic me exacuit, & erudit.

O. Gratis ?

P. Omnino : sed hâc lege, ut ab illo nunquam discedam.

O. Adeóne stultus es, ut alicui te in perpetuam servitu-

servitutem tradas nullo præmio?

P. Ecquid majus præmium expetas quàm ego fero?

O. Expone quod præmium feras.

P. Quoad vivam, suppeditabit hic mihi alimoniam.

O. Tunc ferve pro alimonio tantum? Ubi vestitus interim?

P. Idem præbet, qualem vides, vestitum.

O. Elegans mehercle vestitus.

P. Si mortuus fuero ante ipsum, nihil mihi defuerit rerum necessariarum, præsertim apud tam opulentum herum. Sin ipse antè moriatur, meum fuerit quicquid habet.

O. Quid si longus te morbus excoxerit?

P. Nunquam submovebit.

O. Quis Scis?

P. Vir bonus est, bonum dedit fidejussorem.

O. Quem, quæso?

P. Eum qui reddet unicuique secundum opera sua.

O. Eum timet?

P. Si quisquam alius.

O. Interim istic, tanquam in carcere, perpetuo fessitare debes.

P. Nonnunquam prodimus.

O. Ad quos?

P. Ad concionem sacram, ad colloquium doctorum virorum.

O. Non tibi facultas evagandi datur aliquando?

P. Non cupio modò : initio erat subacerbum.

O. Interim non frueris libertate faciendi quod libet.

P. Quam tu vocas libertatem, mera licentia est. Nam hîc mihi benefaciendi non deest ulla libertas.

O. Sed ad præscriptum debes omnia facere.

P. Quò alioqui ruerem, nisi his tanquam septis coërcerer? Maximè cùm sumus ad malum proclives omnes ab adolescentia.

O. Quomodo verò totum diem consumis citra tædium?

P. Istud volo ut audias.

O. Imo ego te oro, si non est molestum, ut mihi exponas.

P. Experrectus manè, surgo prior.

O. Quota horâ!

P. Ferè circa quintam. Excitatus igitur sicut dixi, sine mora corpus erigo, è lecto statim me subduco, hæc verba prolocutus, Adsit Deus Omnipotens, Pater, & Filius, & spiritus Sanctus. Amen.

ORATIO.

Gratias tibi ago, Pater cœli & terræ, quòd me hâc nocte servârîs incolumem. Da, quæso, ut totum hunc diem in timore tuo sic transigam, ut à præceptis tuis nunquam deflectam. Amen.

O R A.

O R A T I O.

Impertire nobis, Domine Jesu Christe, Spiritum sanctum tuum, qui vanas nostras cogitationes cohibeat, verba formet, emendet opera; ut digni inveniamur hæreditate tuæ cœlesti, ad quam nos (factus homo, veniens) vocare dignatus es. Amen. *Pater noster, &c.*
Credo in Deum Patrem, &c.

O. Preculas istas volo communices.

P. Non recuso. Quid videntur?

O. Piæ sanè & efficaces, si proferas ex animo.

P. Tales herus meus edocet me.

O. Laudo utrumque: illum, quòd te sedulò doceat; te, quòd illius doctrinam tam avidè demittas in animum.

P. Postquam sic me commendavi Christo, progredior è cubiculo, exonero alvum, abluo manus, os, faciem; pecto caput; deinde sumitur mihi liber in manus.

O. Qualis primùm?

P. Sacer. In hoc ad quartam partem horæ magis meditor quàm lego: deinde recluditur. Tum demum lego quoscunque libros; sed illos potissimùm, unde eloquentiam cum prudentia simul hauriam.

O. Quamdiu versaris in ea lectione?

P. Quoad herus expergiscitur; nam huic, dum vestitur, operam do. Mox rursus ad libros, donec horarum pensum absolverim.

Cùm

Cùm facit sacrum, ministro, precor. Interea tempus appetit, ut & ventri prospiciatur. Ego, sumptâ pecuniâ, ad forum prodeo; emo vel quæ jussit, vel quæ præsens copia suppeditet: paro; prandetur. A prandio deambulamus foràs, si qua necessitas est: Sin minùs, noster hortus satis amplum spatiandi præbet locum. Post illa, rursus vaco libris vel negotiis, quanquam illa perquam rarò avocant me. Sub cœnæ tempus repeto culinam. Momento temporis parantur omnia; cœnamus, fabulamur, sed eccastor non nisi sacras fabulas: sicque refectionis animis pariter atque corporibus, ad cubiculum progredimur. Ipse quidem, haud aliter quàm si eâ nocte sit emigrandum, sic certat precibus, singultu, lacrymis. Ego, quoniam tam exercitatus sum, quantâ possum devotione, illius diei admissa reputo, veniam peto, & ut parcat, per illius, qui se pro nobis impendit, misericordiam, Deum Patrem obtestor. Postea precatiunculam subjicio.

O R A T I O.

Domine Jesu Christe, miserere mei, quæso, quia peccavi tibi. Serva me deinceps ab omni malo, confirma me in omni opere bono, & noli me tunc reprobare, quando reddes unicuique secundum opera sua. Amen.

O R A T I O.

Domine noster Jesu Christe, fac ut inimicus &

- & insidiator Satan hunc locum nunquam accedat. Tunc demum quietè corpus depono.
- Q. Ità me magnus amet Jupiter, ut mihi vehementer arridet ista vivendi ratio; & si possim, cupiam imitari.
- P. Possis quidem: sed nè desis tibi, si qua bene vivendi dabitur opportunitas; præsertim cum sit in dubio, quamdiu sumus hîc victuri.
- Q. Verissimè loqueris.
- P. Tu bene valebis, ego vocor.
- Q. Opto te bene valere, optime juvenis.

Quæraturs, Robertus.

- Q. **E** Cquis mecum audet disputare?
- R. Ego audeo.
- Q. Ergò para te te ocyùs ut mihi respondeas.
- R. Hîc sum; incipe, si quid vis.
- Q. Ubi pedunt vulpes?
- R. Paululùm super poplites.
- Q. Quæ est litera robustissima?
- R. O; quoniam equos sistit, & plaustra.
- Q. Ubi angustissima terra?
- R. Ubi mare est amplissimum.
- Q. Ubi sunt omnes mulieres bonæ?
- R. Ubi nulla est mala.
- Q. Quando est dies longissimus?
- R. Cum nox est brevissima.
- Q. Quibus arboribus nunquam defluunt folia?
- R. Depictis.

Q. Canis

Q. Canis miſturus cur pedem levat alterum?

R. Ne permingat caligas.

Q. Cur latrant canes?

R. Quòd cantare nesciant.

Q. Conjectas hercle ſat bene.

R. Corrige, ſi quid fallor.

Q. Quod hominum genus eſt juſtiſſimum?

R. Potatores.

Q. Ubi coeunt flumina?

R. In mari.

Q. Quis ager optimus?

R. Sine cultura ferax.

Q. Quæ merx maximè neceſſaria?

R. Sal.

Q. Quid lupum è ſaltu prolicit?

R. Fames.

Q. Quod condimentum optimum?

R. Fames.

Q. Ubi eſt divinum adjutoriũ præſentiſſimum?

R. In periculis.

Q. Quis mulieribus maximè inviſus?

R. Qui formam illarum carpit.

Q. Quod eſt à condito mundo verbum primum?

R. *Fiat.*

Q. Cur natant piſces?

R. Adde alas, volabunt.

Q. Quis fructus pernicioſiſſimus?

R. Pomum quod guſtavit Adam.

Q. Quis ſermo auditu gratiſſimus?

R. *Venite*

R. Venite benedicti.

Q. Cur velluntur anseres ?

R. Si lanigeri essent, tonderentur.

Q. Quæ vestis honestissima ?

R. Quæ turpitudinem tegit.

Q. Quod vestimentum optimum ?

R. Quod frigus arcet.

Q. Ubi præbent maximum lumen candelæ ?

R. Ubi sunt tenebræ densissimæ.

Q. Edoctus es. Nolo tecum certare diutius.

R. Non sapias solus: id vides, opinor.

Simon, Timotheus, Grex.

S. E Cquid placet, Præceptor observande, ut nostros mores jam formes ?

*T. Peropportunè mehercle admones. Nam animo jam sum tranquillo; & temporis oppor-
tunitas hortatur, & loci.*

S. Jubes me residere ?

T. Imò resiste hîc prope me, dum quæ volo dixero. Quiescite, pueri. Nemo vestrûm commoveat se.

S. Non auditis quid Præceptor imperat ?

T. Videtis hunc adolescentem, pueri ?

G. Etiam.

T. Scitis quid fecerit ?

G. Minimè.

T. Nuper pravos mores habuit, cùm vir quispiam alloqueretur eum: hos ego nunc corrigam. Intellexistis ?

G. Callidè.

G. Callidé.

T. Quod huic dicitur, idem vobis omnibus dictum volo.

G. Tenenus.

T. Tecum loquar; responde mihi rité.

S. Prout potero.

T. Nôras virum qui te nuper alloquebatur in foro?

S. Antehac non memini me vidisse.

T. Quid dicebat tibi?

S. Percontabatur me de variis rebus.

T. De quibus.

S. De parentibus meis, de studiis, de sodalibus quos in ludo habeo.

T. Quid respondebas?

S. Sanè quod mihi tum suggessit animus.

T. Aliis moribus vellem te fuisse usum.

S. Quando?

T. Inter respondendum.

S. Ille meos mores tamen non carpsit.

T. Scio. Vir est honestus; sciebat illam rem ad se nihil pertinere.

S. Si quid in me deprehendisti vitiosum, emenda, quæso.

T. Ità faciam. Tu aures adhibe.

S. Istud jamdudum facio.

T. Quoties præterieris ienem, magistratum, sacerdotem, virum nobilem, virum doctum, nuda caput illico.

S. Faciam

S. Faciam.

T. Sin tu sedeas alicubi, téque talis prætereat;
assurgito quoque, & genu insuper flectito.

S. Meminero.

T. Porro, si tecum etiam loqui velle senseris,
tum paululum ipse progressus, ex adverso
consiste rectus.

S. Scilicet.

T. Pileum inter manus contine.

S. Teneo.

T. Compone pedes quoque.

S. Faciam ut jubes.

T. Intende oculos subindè in eum qui tecum lo-
quitur.

S. Subindè?

T. Sic aio.

S. Quare non est mihi continenter aspiciendus?

T. Quòd sit impudentiæ signum.

S. Intellego.

T. Præterea, debes flectere alterum genu.

S. Alterúmne, an utrumque?

T. Alterum.

S. Utrum? Dextrum, an sinistrum?

T. Dextrum.

S. Quoties me jubes flectere genu?

T. Identidem.

S. Istud quid sit non intelligo.

T. Quotiescunque responsum absolveris.

S. Nunc scio.

T. Auda.